

Nederland

Overview and description of the identified good practice examples *and their structural features*

Inhoud

Case 1 Den Haag – Sporttuin Duindorp	2
Case 2 's-Hertogenbosch – CityTrainers.....	5
Case 3 Gorinchem – Bewegcoach Zorg.....	7
Case 4 Zwolle en omgeving – Sportstrijders	10
Case 5 Schiedam - YETS	14
Case 6 Rotterdam – Urban Sports Agenda.....	18

©Mulier Instituut 2026

Verantwoordelijke:

Remco Hoekman

Nathan Geurink

Co-funded by
the European Union

Case 1 Den Haag – Sporttuin Duindorp

Country: The Netherlands

City: The Hague

Name of project / programme: Sporttuin Duindorp

Description of project / programme:

De Haagse Sporttuin Duindorp is een laagdrempelige buitensportlocatie die in 2013 in de wijk Duindorp werd opgezet. Het initiatief richt zich op kinderen, jongeren en volwassenen uit de wijk en biedt hen de mogelijkheid om deel te nemen aan georganiseerde sportactiviteiten in een veilige, toegankelijke en pedagogisch verantwoorde omgeving. De Sporttuin is gevestigd op een voormalig schoolplein en beschikt over meerdere multifunctionele sportvelden waarop uiteenlopende sporten, zoals voetbal, basketbal en atletiek, kunnen worden beoefend. De centrale ligging in de wijk verlaagt de drempel voor bewoners om zelfstandig de Sporttuin te bereiken.

Wat de Sporttuin onderscheidt, is dat activiteiten altijd worden begeleid door lokale buurtsportcoaches en trainers, veelal zelf afkomstig uit de wijk. Zij bieden niet alleen sportinstructie, maar fungeren ook als rolmodellen en mentoren voor de kinderen en jongeren. Door deze combinatie van sport en persoonlijke begeleiding bevordert de Sporttuin zowel de fysieke ontwikkeling als de sociale vaardigheden en het zelfvertrouwen van de deelnemers. De Sporttuin fungeert daarnaast als brug tussen straat- en verenigingssport: kinderen kunnen laagdrempelig kennismaken met georganiseerde sport en later doorstromen naar reguliere clubs.

Naast sport biedt de Sporttuin ruimte voor informele ontmoeting en sociaal contact. Bewoners kunnen elkaar leren kennen, vrijwilligers ondersteunen de activiteiten en ouders worden actief betrokken bij de begeleiding van hun kinderen. Op deze manier draagt de Sporttuin bij aan de versterking van sociale netwerken, betrokkenheid bij de wijk en een positieve buurtcultuur.

History of origin:

De Haagse Sporttuin Duindorp ontstond vanuit de wens om kinderen en jongeren in een wijk met sociaaleconomische uitdagingen meer mogelijkheden te bieden voor sport, spel en sociale ontwikkeling. In Duindorp waren lange tijd weinig veilige en toegankelijke buitenruimtes voor gestructureerde activiteiten, terwijl kinderen en jongeren juist behoefte hadden aan plekken waar zij actief konden zijn, samen konden spelen en hun talenten konden ontwikkelen. De oprichting van de Sporttuin was dan ook een antwoord op deze lokale behoefte, gecombineerd met de bredere maatschappelijke aandacht voor gezondheid, jeugdparticipatie en sociale cohesie.

De gemeente Den Haag speelde een cruciale rol bij de realisatie van het project door structurele steun te bieden en samen te werken met lokale partners. Scholen, welzijnsorganisaties en sportverenigingen uit de wijk werden actief betrokken bij de ontwikkeling van de Sporttuin, hielpen

bij het opstellen van het activiteitenprogramma en begeleiden de deelnemers. Hierdoor werd het initiatief stevig verankerd in de wijkgemeenschap.

Door de continuïteit van lokale betrokkenheid en politieke steun groeide het concept uit tot een structurele voorziening. Regionale en stedelijke beleidsmotieven, zoals het stimuleren van bewegingsvriendelijke openbare ruimte, jeugdgezondheid en sociale cohesie, vormden de stabiele basis. De Sporttuin sloot zo aan op bredere agenda's van innovatie en beleidssteun, wat belangrijk was om (en te blijven) voldoen aan financieringscriteria.

Regionaal werd het belang van samenwerking tussen verschillende organisaties benadrukt om een breed en duurzaam aanbod van sportactiviteiten te realiseren. Door deze integratie van onderwijs, welzijn en sport ontstond een netwerk dat jongeren niet alleen sportvaardigheden bijbrengt, maar ook sociale competenties, zelfvertrouwen en een gevoel van verbondenheid met hun wijk. Het initiatief werd zo een structurele voorziening voor Duindorp en een voorbeeld van hoe sport en beweging kunnen bijdragen aan een sterker sociaal weefsel.

Structural features:

De Sporttuin Duindorp functioneert als een levendig netwerk waarin verschillende partijen samenwerken aan een gemeenschappelijk doel: kinderen, jongeren en volwassenen de kans bieden om te bewegen, te leren en zich sociaal te ontwikkelen. De gemeente Den Haag biedt financiële en beleidsmatige ondersteuning, terwijl scholen, welzijnsorganisaties en sportverenigingen het dagelijks aanbod van activiteiten mede vormgeven. Buurtsportcoaches en vrijwilligers spelen een centrale rol in de uitvoering en begeleiding, en fungeren bovendien als rolmodellen en verbindende figuren in de wijk.

Deze hybride structuur weerspiegelt veranderingen in rollen: initiële leraren en docenten zijn uitgegroeid tot coördinatoren en bruggenbouwers, terwijl bewoners en ouders stap voor stap mede-eigenaar werden van het project. Deze bottom-up dynamiek werd gefaciliteerd door professionele begeleiding — een voorbeeld van professionaliseringsproces waarbij kleinschalige initiatieven evolueren binnen grotere netwerken.

De Sporttuin bereikt een breed publiek doordat het aanbod divers en flexibel is. Kinderen kunnen deelnemen aan sportclinics en beweegprogramma's, jongeren volgen uitdagendere activiteiten en volwassenen kunnen meedoen aan trainingen of vrijwilligerswerk. Door deze mix ontstaat een plek waar verschillende generaties samenkomen, ervaringen delen en elkaar ondersteunen. Verder speelt innovatie- en financieringsdruk een rol: de ontwikkeling van de Skills Garden (2022) illustreert hoe vernieuwing in inrichting en aanpak noodzakelijk is om relevant te blijven en in aanmerking te komen voor nieuwe subsidies.

Een opvallend aspect is dat de Sporttuin niet alleen een sportlocatie is, maar ook een ontmoetingsplek voor de wijk. Bewoners leren elkaar kennen, participeren in gezamenlijke projecten

en ontwikkelen eigenaarschap over hun omgeving. Zo draagt de Sporttuin Duindorp bij aan sociale cohesie, betrokkenheid bij de wijk en een positieve buurtcultuur.

In 2023 was het het achtste jaar van het programma 'Kracht & Zelfvertrouwen', waarin kinderen in een veilige, begeleide omgeving buiten konden sporten. Dit traject laat zien hoe de Sporttuin Duindorp bijdraagt aan de motorische, sociale en emotionele ontwikkeling van kinderen, terwijl tegelijkertijd een sterke en betrokken wijkgemeenschap wordt opgebouwd.

Case 2 's-Hertogenbosch – CityTrainers

Country: The Netherlands

City: 's-Hertogenbosch

Name of project / programme: CityTrainers

Description of project / programme:

In 2010 begon in 's-Hertogenbosch een bijzonder initiatief dat inmiddels stevig verankerd is in de stad: Citytrainers. Dit programma is een training in de praktijk waarin jongeren en volwassenen leren om zelf sportieve en culturele activiteiten te organiseren in hun eigen wijk. Niet met boeken voor zich, maar met de handen uit de mouwen: dat is het uitgangspunt van deze aanpak.

Deelnemers volgen bijeenkomsten waarin ze vaardigheden opdoen zoals presenteren, organiseren, samenwerken en zelfvertrouwen vergroten. De training beslaat ongeveer vier maanden, inclusief zeven bijeenkomsten, twee follow-updagen en minimaal 15 uur praktijkervaring. Wat de aanpak krachtig maakt, is dat deelnemers concrete projecten realiseren. Ze helpen bijvoorbeeld bij de Koningsspelen, de Baggerloop of begeleiden een eigen activiteit – en ontvangen daarvoor een certificaat.

Citytrainers spreekt verschillende doelgroepen aan. Jongeren vanaf 14 jaar, maar ook statushouders, kinderen en volwassenen, kunnen deelnemen. Binnen de methodiek zijn varianten ontwikkeld: Citytrainer Junior voor kinderen uit groep 7 & 8, Citytrainer@School voor vmbo-leerlingen, Citytrainer Buurt & Verenigingen voor jongeren van circa 12 tot 21 jaar, en trajecten voor volwassenen. In alle gevallen draait het om empowerment: deelnemers worden aangemoedigd om zelf verantwoordelijkheid te nemen en eigenaarschap te ervaren over hun inzet.

Door deze aanpak groeit persoonlijke ontwikkeling hand in hand met maatschappelijke betrokkenheid. Deelnemers ervaren direct wat hun inzet oplevert en voelen eigenaarschap over hun bijdrage aan de buurt. Doordat veel Citytrainers zelf uit de wijk komen, zijn ze herkenbaar en benaderbaar als rolmodellen voor andere bewoners.

De kracht van het programma ligt in de nauwe samenwerking met scholen, sportverenigingen, culturele instellingen, jongerenwerk en de gemeente. Activiteiten vinden plaats in buurthuizen, gymzalen en openbare ruimtes, waardoor ze laagdrempelig en toegankelijk zijn. Het initiatief combineert persoonlijke groei met maatschappelijke betrokkenheid en draagt zo bij aan sterkere, meer verbonden wijken.

History of origin:

In de jaren 2000 ontstond landelijk de zorg dat jongeren minder betrokken raakten bij hun gemeenschap en dat de vrijwilligersbasis in sport en cultuur kwetsbaar werd. De landelijke beleidsagenda's rond jongerenparticipatie en sociale cohesie stimuleerden gemeenten om

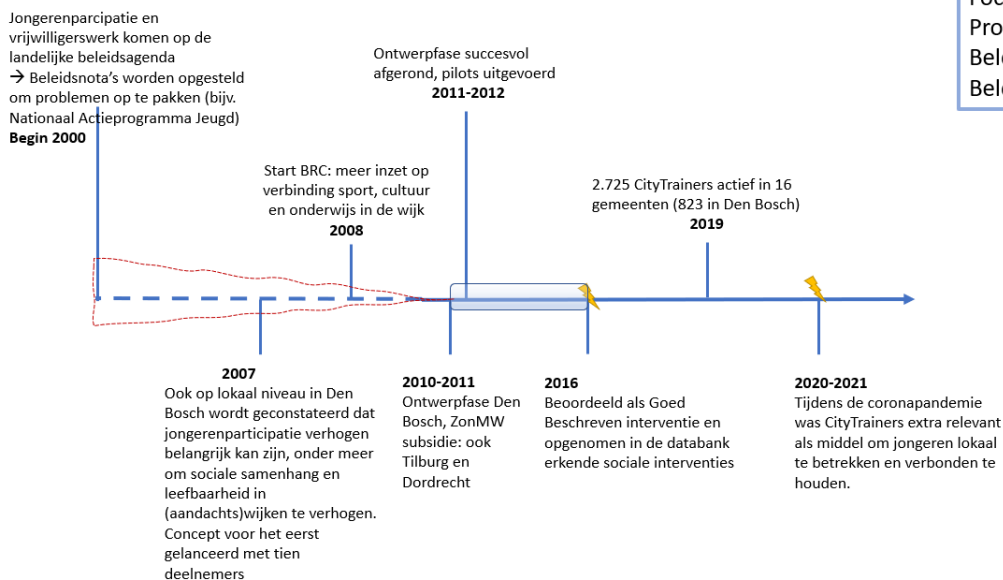

initiatieven te ontwikkelen die jongeren actiever zouden betrekken bij hun leefomgeving. Deze context bood een vruchtbare voedingsbodem voor het ontstaan van Citytrainers. Ook in Brabantse steden speelde de vraag hoe jongeren meer kansen konden krijgen om hun talenten te ontwikkelen. Er kwam steeds meer aandacht voor inclusieve programma's die niet alleen op sport focusten, maar ook culturele en educatieve elementen integreerden. Regionale uitwisseling en kennisdeling ondersteunden het draagvlak voor innovatieve aanpakken zoals Citytrainers.

In 's-Hertogenbosch kwamen specifieke lokale omstandigheden samen. Wijken met sociaaleconomische uitdagingen vroegen om programma's die jongeren perspectief konden bieden en de sociale cohesie konden versterken. Tegelijkertijd signaleerden scholen en jongerenwerkers dat jongeren baat hadden bij verantwoordelijkheid en praktijkervaring. De gemeente Den Bosch nam hierin het voortouw door Citytrainers te ondersteunen als structureel onderdeel van het jongeren- en sportbeleid. Binnen sportverenigingen was er bovendien al langere tijd sprake van teruglopende vrijwilligers aantallen. Er was behoefte aan nieuwe manieren om jongeren te betrekken en hen verantwoordelijkheid te geven in de organisatie van activiteiten. Citytrainers bood een antwoord: het programma leverde niet alleen actieve leden op, maar ook jongeren die voorbereid waren op een rol als vrijwilliger of organisator in de sportsector.

Ook in het onderwijs en culturele veld werd Citytrainers relevant. Scholen gebruikten het traject om leerlingen eigenaarschap te laten ervaren en taal- en sociale vaardigheden te versterken. Culturele organisaties zagen kansen om jongeren te betrekken bij creatieve projecten. Zo verbreedde het initiatief zich tot een methode die sport, cultuur, onderwijs en welzijn met elkaar verbindt.

Tijdlijn CityTrainers

Analyse volgens het MSF:

Focus gebeurtenis(sen) ⚡

Probleem stroom:

Beleid ondernemer: S-PORT

Beleidsraam:

Structural features:

Citytrainers is vanaf het begin cross-sectoraal van aard geweest. In de ontwikkelfase werkten de gemeente 's-Hertogenbosch en S-PORT samen met kennispartners als KPC Groep en CINOP om een trainingstraject en een train-de-trainerpakket te ontwikkelen. De kern van dit netwerk was relatief klein en gericht op methodiekontwikkeling en kwaliteitsborging.

Tijdens de implementatiefase groeide het netwerk aanzienlijk. Scholen, sportverenigingen, culturele instellingen, jongerenwerk en wijkcentra sloten aan. Jongeren zelf werden belangrijke actoren: niet enkel als doelgroep, maar als uitvoerders en organisatoren van hun eigen activiteiten. Dit leidde tot een dynamisch netwerk waarin de rolverdeling voortdurend in beweging was.

De relaties binnen dit netwerk zijn divers. De gemeente levert structurele financiering en beleidsmatige steun, S-PORT vervult de rol van coördinator en kwaliteitsbewaker, scholen en jongerenwerkers zorgen voor begeleiding, en jongeren brengen eigen initiatieven in. De balans tussen formele structuren (financiën, begeleiding) en informele energie (ideeën en initiatieven van jongeren) blijkt een succesfactor.

Het resultaat is een breed en levendig netwerk dat zich steeds verder uitbreidt. In 2019 waren er al 2.725 Citytrainers actief in 16 gemeenten, waarvan 823 in 's-Hertogenbosch. Samen realiseerden zij bijna 41.000 uur praktijkervaring. Een groot deel van de deelnemers bleef ook na afronding actief, waardoor een duurzaam netwerk van betrokken bewoners ontstond.

Case 3 Gorinchem – Bewegcoach Zorg

Country: The Netherlands

City: Gorinchem

Name of project / programme: Bewegcoach Zorg

Description of project / programme:

In 2018 startte in Gorinchem een vernieuwend initiatief dat de werelden van sport, bewegen en zorg op een bijzondere manier met elkaar verbindt: Bewegcoach Zorg. Het programma richt zich op mensen met een beperking of chronische aandoening die afhankelijk zijn van zorg en begeleiding. Waar in traditionele sportprojecten vaak de sporter of cliënt centraal staat, kiest Gorinchem voor een andere invalshoek: de bewegcoach werkt niet rechtstreeks met cliënten, maar traint en ondersteunt de zorgverleners die dagelijks met hen in contact staan. Het idee is eenvoudig en krachtig tegelijk: juist de begeleiders hebben de meeste invloed op het dagelijks ritme van cliënten, en door hen toe te rusten met kennis, vaardigheden en inspiratie, wordt beweging een vanzelfsprekend onderdeel van de zorg.

De coach leert zorgmedewerkers hoe zij kleine, haalbare beweegmomenten kunnen integreren in alledaagse handelingen. Dat kan variëren van samen de trap nemen, korte wandelingen maken of eenvoudige rek- en strekoefeningen doen, tot het benutten van dagelijkse routines voor lichte krachttraining. Op die manier wordt bewegen geen aparte activiteit die buiten de zorgpraktijk staat, maar een natuurlijke bouwsteen van het dagelijks leven. Dit sluit naadloos aan bij het gedachtegoed van positieve gezondheid, waarin niet ziekte of beperking centraal staat, maar wat iemand wél kan en wat bijdraagt aan kwaliteit van leven.

De impact van het programma is opvallend groot in verhouding tot de omvang: met slechts één fte bereikt de beweegcoach ongeveer 200 cliënten en 50 zorgmedewerkers binnen verschillende instellingen. Cliënten ervaren meer vitaliteit, plezier en eigen regie, terwijl zorgverleners merken dat beweging hun werk niet zwaarder maar juist lichter en betekenisvoller maakt. Daarnaast wordt het sociale klimaat binnen instellingen versterkt doordat bewegen vaak ook een gezamenlijk en verbindend karakter krijgt. In 2018 werd de aanpak bekroond door de Vereniging Sport en Gemeenten als Sportinitiatief van het Jaar, juist vanwege de eenvoud en brede maatschappelijke impact.

History of origin:

Het ontstaan van Beweegcoach Zorg hangt nauw samen met bredere beleidsontwikkelingen waarin sport en bewegen steeds meer worden gezien als middel voor gezondheid en participatie. Zowel op landelijk als lokaal niveau kwam in de jaren 2010 de overtuiging op dat beweging niet uitsluitend thuishoort in sportverenigingen of fitnesscentra, maar juist ingebed moet zijn in de dagelijkse leefomgeving van mensen. Gemeenten werden aangemoedigd om sport te verbinden met het sociale en zorgdomein, als onderdeel van programma's als De Kracht van Sport en de beweging rond positieve gezondheid.

In Gorinchem werd deze ambitie vertaald naar de zorgpraktijk. Zorginstellingen zagen dat veel cliënten in hun dagelijks leven weinig tot geen prikkels kregen om te bewegen, met negatieve gevolgen voor hun lichamelijke en mentale gezondheid. Beweging werd vaak als extra of optioneel beschouwd, terwijl juist kleine impulsen – zoals een korte wandeling of een paar minuten rekken – een groot verschil kunnen maken. Tegelijkertijd groeide bij de gemeente het besef dat investeren in vitaliteit en preventie goedkoper én effectiever kan zijn dan het uitsluitend behandelen van gezondheidsproblemen.

Om deze redenen sloegen de gemeente en verschillende zorgorganisaties in 2018 de handen ineen. Instellingen als ASVZ, Philadelphia en Syndion waren de eerste partners die het experiment aandurfden. Hun medewerkers werden via de beweegcoach ondersteund en getraind om beweging een vaste plek in de zorg te geven. Het succes bleef niet onopgemerkt: in 2021 sloten ook Yulius en het Leger des Heils aan, waardoor het bereik aanzienlijk werd uitgebreid. Daarmee ontstond een

steeds breder netwerk dat beweging niet langer zag als 'extraatje', maar als integraal onderdeel van goede zorg.

Het initiatief laat duidelijk zien hoe beleid en praktijk elkaar kunnen versterken: landelijke beleidsdruk richting preventie en inclusie vormde de voedingsbodem, terwijl lokale urgentie – cliënten die te weinig beweging kregen – de concrete aanleiding was. De samenwerking tussen gemeente en zorginstellingen zorgde ervoor dat het idee niet bij een kortlopende pilot bleef, maar door kon groeien naar een structureel onderdeel van het lokale sport- en zorgbeleid.

Structural features:

Vanaf het begin is Bewegcoach Zorg opgezet als een cross-sectoraal initiatief, waarin het sport- en beweegdomein nadrukkelijk de verbinding zoekt met de zorg. Anders dan traditionele projecten die zich richten op sportdeelname, gaat het hier om het verbreden van de definitie van sport naar dagelijkse beweging: niet de prestatie of de training staat centraal, maar elk moment waarop het lichaam actief kan zijn. Dit vergroot de kans dat beweging ook daadwerkelijk duurzaam ingebed raakt in het leven van mensen die afhankelijk zijn van zorg.

De structuur van het netwerk laat een combinatie zien van centrale en decentrale elementen. De gemeente Gorinchem fungeert als belangrijke aanjager en financier, en creëert daarmee de juridische en organisatorische kaders waarbinnen het project kan bestaan. Tegelijkertijd ligt de uitvoering sterk bij de zorgorganisaties zelf, die de bewegcoach inzetten als ondersteuner van hun personeel. Dit maakt het netwerk horizontaal en adaptief: de bewegcoach beweegt als het ware mee met de praktijken en behoeftes van verschillende instellingen, in plaats van te werken vanuit één vastomlijnd programma.

Door de jaren heen veranderden de rollen van de actoren. Waar de bewegcoach aanvankelijk vooral fungeerde als inspirator en kennisbrenger, is de nadruk steeds meer komen te liggen op capaciteitsopbouw en professionalisering binnen de zorginstellingen. Zorgmedewerkers werden niet alleen aangezet om cliënten meer te laten bewegen, maar leerden ook hoe ze beweging konden koppelen aan hun eigen werkprocessen en verantwoordelijkheden. Daarmee groeide hun eigenaarschap en veranderde de coach geleidelijk van uitvoerder naar adviseur en trainer.

Ook financiering en innovatie spelen een belangrijke rol. Omdat veel sportstimuleringsprogramma's afhankelijk zijn van tijdelijke subsidies, bestaat voortdurend druk om te vernieuwen en resultaten aan te tonen. Bewegcoach Zorg wist zich in dat krachtenveld te onderscheiden door zowel de eenvoud van de methodiek – kleine bewegingen inbedden in dagelijkse routines – als de brede impact: honderden cliënten bereikt met beperkte middelen. De prijs van Vereniging Sport en Gemeenten versterkte bovendien de legitimiteit en zichtbaarheid van het project, waardoor nieuwe partners (zoals Yulius en het Leger des Heils) zich aansloten.

Een ander kenmerk is de socio-spatiale oriëntatie. Het programma vindt plaats binnen instellingen die diep geworteld zijn in de stad en de wijken van Gorinchem. Daarmee wordt bewegen niet los gezien van de omgeving waarin cliënten leven, maar juist verbonden met hun sociale context en dagelijkse routes. Beweging is niet alleen een gezondheidsinterventie, maar ook een manier om samen actief te zijn en de relatie tussen cliënt en zorgverlener te verdiepen.

Tot slot is er de factor van motivatie en mensen. Het succes van Beweegcoach Zorg berust niet alleen op structuren en beleid, maar ook op de inzet van betrokken individuen – professionals en beleidsmakers die geloven dat beweging een verschil kan maken. Hun eigenaarschap en overtuiging zorgen ervoor dat het project niet verwatert, maar blijft doorontwikkelen en zich aanpast aan nieuwe omstandigheden.

Alles bij elkaar laat de casus zien hoe een relatief klein initiatief, gedragen door samenwerking en intrinsieke motivatie, kan uitgroeien tot een structureel onderdeel van lokaal beleid. Het netwerk is dynamisch, adaptief en steeds meer gericht op duurzame inbedding – waarbij beweging een vanzelfsprekend element wordt van goede zorg.

Case 4 Zwolle en omgeving – Sportstrijders

Country: The Netherlands

City: Zwolle

Name of project / programme: Sportstrijders

Description of project / programme:

Sportstrijders is een inclusief sportinitiatief in Zwolle en de omliggende regio dat zich richt op mensen met een verstandelijke beperking. Het project maakt sporten toegankelijk door samen met lokale korfbal- en badmintonverenigingen vier aangepaste toernooien per jaar per sport te organiseren. Deze toernooien zijn laagdrempelig en speciaal ingericht op de mogelijkheden van de deelnemers. De nadruk ligt niet op competitie, maar op plezier, samenwerking, vaardigheidsontwikkeling en sociale verbinding.

Wat Sportstrijders bijzonder maakt, is dat het initiatief plaatsvindt binnen reguliere sportclubs en sportaccommodaties. Dit zorgt ervoor dat deelnemers niet apart, maar juist inclusief deelnemen aan de sportwereld. Trainers en begeleiders spelen een belangrijke rol door de spelvormen aan te

passen, persoonlijke aandacht te geven en een veilige omgeving te creëren. Op die manier ervaren deelnemers niet alleen de fysieke voordelen van beweging, maar ook het sociale plezier van samen sporten.

De organisatie van Sportstrijders is sterk samenwerkingsgericht. Gemeenten en provincies bieden beleidsmatige en financiële steun, SportService Zwolle fungeert als coördinator, en de verenigingen stellen hun velden, zalen en vrijwilligers beschikbaar. Ook onderwijsinstellingen, zorgorganisaties en professionals in aangepast sporten zijn betrokken. Deze brede samenwerking zorgt voor een stevig fundament, waarbij iedere partij vanuit een eigen kracht bijdraagt aan het succes van de toernooien.

Het project heeft de ambitie om barrières voor deelname structureel weg te nemen en zo een cultuur te creëren waarin mensen met een beperking vanzelfsprekend deel uitmaken van de sportgemeenschap. Daarmee draagt Sportstrijders niet alleen bij aan gezondheid en beweging, maar ook aan sociale inclusie en gemeenschapsvorming in Zwolle en omliggende gemeenten.

History of origin:

De ontstaansgeschiedenis van Sportstrijders moet worden geplaatst in een bredere landelijke en regionale ontwikkeling rondom inclusief sporten. Al in de jaren 2000 werd steeds duidelijker dat mensen met een beperking aanzienlijk minder sportten dan de rest van de bevolking. Landelijke programma's en beleidsnota's, zoals het actieprogramma Grenzeloos Actief, riepen gemeenten en sportorganisaties op om inclusief sportaanbod te creëren. Dit bood de beleidsmatige voedingsbodem waarbinnen initiatieven als Sportstrijders konden ontstaan.

Op regionaal niveau speelde daarnaast een praktische vraag: hoe kunnen bestaande sportverenigingen toegankelijker worden voor mensen met een beperking? In Overijssel en Gelderland waren er diverse pilots en samenwerkingen om verenigingen te ondersteunen met kennis en trainers in aangepast sporten. De regionale sportservice-organisaties, waaronder SportService Zwolle, namen hierin een coördinerende rol. Door hun ervaring met buurtsportcoaches en inclusief sporten konden zij verenigingen en gemeenten met elkaar verbinden en concrete programma's ontwikkelen.

Binnen Zwolle kwamen lokale factoren samen die de ontwikkeling van Sportstrijders stimuleerden. Enerzijds was er binnen sportclubs een behoefte om maatschappelijk relevanter te worden en nieuwe doelgroepen te bereiken. Anderzijds werd vanuit het gemeentelijk sportbeleid sterk ingezet op sport als middel voor inclusie en gezondheid, met speciale aandacht voor kwetsbare groepen. Dit bood ruimte en steun voor projecten die niet enkel op prestatiegericht sporten waren gericht, maar ook op sociale participatie.

De sportsector zelf had bovendien te maken met teruglopende ledenaantallen en vrijwilligerscapaciteit, wat de urgentie om te vernieuwen en nieuwe doelgroepen te bereiken versterkte. Door toernooien speciaal voor mensen met een verstandelijke beperking te organiseren,

konden verenigingen enerzijds hun maatschappelijke rol versterken en anderzijds nieuwe betrokkenheid en energie aantrekken.

Andere sectoren, zoals onderwijs en zorg, leverden een belangrijke bijdrage. Scholen zagen in Sportstrijders een kans om leerlingen met een beperking een veilige sportomgeving te bieden, terwijl zorgorganisaties het initiatief benutten om cliënten meer te laten bewegen en hun sociale netwerk te vergroten. Deze kruisbestuiving tussen sport, onderwijs en zorg versterkte de lokale verankering van het initiatief.

Zo groeide Sportstrijders uit van een kleinschalig idee tot een breed gedragen regionaal programma dat inmiddels jaarlijks honderden deelnemers bereikt. Het is daarmee een voorbeeld van hoe lokale initiatieven, gevoed door landelijke beleidsdoelen, regionale samenwerking en gemeentelijke steun, kunnen uitgroeien tot duurzame en inclusieve structuren.

Structural features:

Sportstrijders laat goed zien hoe een initiatief kan groeien vanuit een relatief eenvoudig idee – het organiseren van aangepaste toernooien – tot een breed netwerk van actoren die gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen. Het netwerk is duidelijk cross-sectoraal: sportclubs en sportserviceorganisaties werken samen met gemeenten, provincies, onderwijsinstellingen en zorgorganisaties. Waar de sportclubs vooral de sportinhoud en faciliteiten leveren, zorgen scholen en zorgpartners voor de verbinding met de doelgroep, en neemt SportService Zwolle de rol van coördinator en verbinder op zich.

Een belangrijk kenmerk is de veranderende rol van actoren. In de beginfase lag de nadruk op sportclubs die toernooien faciliteerden en leerden hoe ze hun aanbod toegankelijk konden maken. Gaandeweg namen gemeenten en provincies een actievere rol in door structurele financiering en beleidsmatige steun te bieden. Ook scholen en zorgorganisaties werden belangrijker, doordat zij hielpen bij het werven en begeleiden van deelnemers. Deze verschuiving toont hoe een lokaal initiatief zich kan verbreden en verdiepen, waarbij actoren zich steeds aanpassen aan nieuwe behoeften en mogelijkheden.

De relaties binnen het netwerk zijn veelzijdig. Er zijn formele structuren zoals subsidies, beleidsafspraken en samenwerkingscontracten, maar ook informele verbindingen zoals vrijwilligerswerk, persoonlijke motivatie en de betrokkenheid van ouders. Juist die combinatie maakt het initiatief veerkrachtig: formele steun garandeert continuïteit, terwijl informele energie zorgt voor innovatie en eigenaarschap.

Het project illustreert bovendien de uitgebreide notie van sport: het gaat niet om topsport of prestatie, maar om beweging als middel voor plezier, gezondheid, sociale binding en persoonlijke groei. Deze bredere visie sluit aan bij landelijke beleidsontwikkelingen waarin sport en bewegen steeds meer worden gezien als instrument voor inclusie en participatie.

Ook de socio-spatiale oriëntatie is relevant. Sportstrijders vindt plaats in sporthallen en op velden die normaal gesproken worden gebruikt door reguliere verenigingen. Hierdoor worden deelnemers met een beperking letterlijk onderdeel van dezelfde sportomgeving als hun leeftijdsgenoten zonder beperking. Dit verlaagt de drempel naar regulier verenigingslidmaatschap en vergroot het gevoel van erbij horen.

Wat betreft financiering is Sportstrijders afhankelijk van een mix van gemeentelijke en provinciale subsidies, vaak gekoppeld aan inclusief sporten en gezondheid. Dit brengt druk met zich mee om blijvend te vernieuwen en de maatschappelijke meerwaarde aan te tonen. Tegelijkertijd helpt dit ook om het initiatief scherp en relevant te houden: de toernooien worden regelmatig geëvalueerd en aangepast aan de wensen van deelnemers en verenigingen.

De rol van professionalisering en capaciteitsopbouw is zichtbaar in de manier waarop trainers en vrijwilligers worden ondersteund. SportService Zwolle en partners zorgen voor training en begeleiding van clubcoaches, zodat zij beter toegerust zijn om met mensen met een verstandelijke beperking te werken. Dit draagt bij aan de duurzaamheid van het project: verenigingen bouwen kennis en ervaring op die ook buiten Sportstrijders waardevol is.

Ten slotte speelt eigenaarschap een cruciale rol. Voor deelnemers betekent dit dat zij zich welkom en erkend voelen in de sportwereld; voor verenigingen betekent het dat zij trots zijn op hun bijdrage aan inclusie; en voor gemeenten en beleidsmakers betekent het dat zij via Sportstrijders tastbaar resultaat zien van hun inzet voor een inclusieve samenleving. Het project is niet meer van één partij, maar van iedereen samen – en juist dat verklaart de kracht en duurzaamheid van Sportstrijders.

Case 5 Schiedam - YETS

Country: The Netherlands

City: Schiedam

Name of project / programme: YETS

Description of project / programme:

YETS (Youth Empowerment Through Sports) is een intensief jeugdinterventieprogramma dat sport – en specifiek basketbal – inzet als middel om kwetsbare jongeren te ondersteunen in hun sociale, emotionele en gedragsmatige ontwikkeling. Het programma richt zich op jongeren tussen de 12 en 18 jaar die vaak met meervoudige problemen kampen: schooluitval, gedragsproblemen, gebrek aan stabiele thuissituatie of sociale isolatie. YETS combineert basketbaltrainingen met huiswerkbegeleiding, life skills-training en betrokkenheid bij de wijkgemeenschap.

Wat het programma onderscheidt, is de combinatie van fysieke activiteit en pedagogische begeleiding. Coaches fungeren niet alleen als sporttrainers, maar ook als mentoren en rolmodellen die jongeren gedurende langere tijd intensief begeleiden. Twee keer per week volgen deelnemers trainingen en bijeenkomsten, aangevuld met maandelijkse individuele gesprekken waarin persoonlijke doelen en uitdagingen centraal staan. Daarbij wordt nadrukkelijk gewerkt vanuit de

principes van positieve jeugdontwikkeling en ‘unconditional support’: jongeren weten dat er iemand is die hen structureel blijft steunen.

Het programma loopt minimaal twee schooljaren, waardoor de begeleiding duurzaam is en jongeren voldoende tijd hebben om gedragsverandering en sociale groei te ervaren. Uit evaluaties blijkt dat deelnemers hun schoolresultaten verbeteren, minder vaak spijbelen en meer betrokken raken bij school en buurtactiviteiten. Daarnaast ontwikkelen ze sociale vaardigheden als samenwerken, discipline en zelfvertrouwen – kwaliteiten die bijdragen aan hun toekomstige kansen in opleiding en werk.

History of origin:

De oorsprong van YETS ligt bij oprichter Peter Ottens, die tijdens een verblijf in de Verenigde Staten zag hoe krachtig sport kon zijn als middel voor persoonlijke groei. Daar maakte hij kennis met het ‘junior college model’, waarin coaches en teams een cruciale rol spelen in de sociale en educatieve ontwikkeling van jongeren. Terug in Nederland besloot hij dit concept te vertalen naar de Nederlandse context, waar vergelijkbare uitdagingen speelden: jongeren met gedragsproblemen of leerachterstanden kregen vaak te weinig structurele begeleiding en misten positieve rolmodellen.

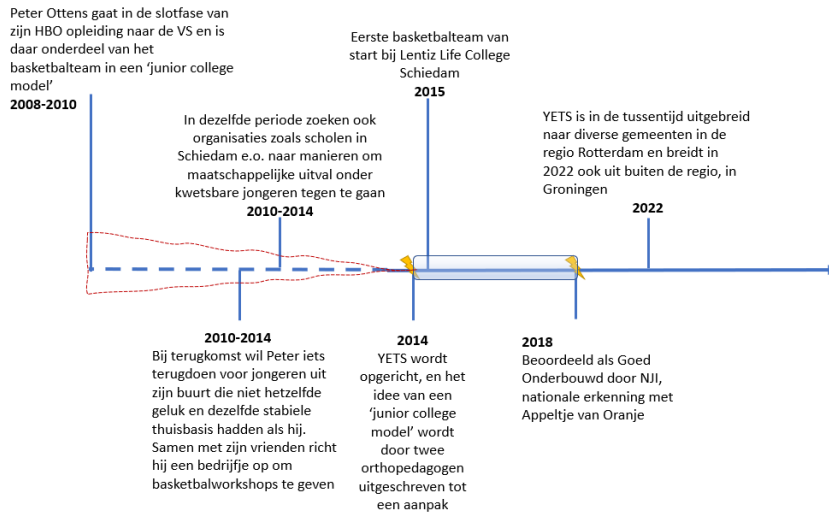
In 2014 werd de YETS Foundation opgericht. Al snel werd in samenwerking met orthopedagogen een methodiek ontwikkeld waarin sport, educatie en sociale begeleiding in samenhang werden aangeboden. In 2015 startte het eerste team op het Lentiz LIFE College in Schiedam. Vanaf het begin lag de focus op een langdurig traject, niet eenmalige projecten, zodat jongeren stabiliteit en continuïteit konden ervaren.

De timing bleek gunstig. Landelijk bestond groeiende zorg over jeugdcriminaliteit, schooluitval en de kloof tussen jongeren en hun gemeenschap. Gemeenten zochten naar innovatieve interventies die niet alleen problemen ‘wegstopten’, maar jongeren werkelijk weerbaarder en toekomstgericht maakten. Regionaal – in de regio Rotterdam en Schiedam – was bovendien sprake van sociaaleconomische uitdagingen, met wijken waarin jongeren extra kwetsbaar waren voor negatieve invloeden. YETS bood een concreet antwoord door de veilige setting van het basketbalteam te combineren met persoonlijke begeleiding.

Het programma kreeg erkenning en zichtbaarheid toen het in 2018 een Appeltje van Oranje won en door het Nederlands Jeugdinstituut werd beoordeeld als een goed onderbouwde interventie. Deze erkenning maakte verdere professionalisering en uitbreiding mogelijk. Inmiddels werkt YETS samen met meerdere gemeenten, scholen en fondsen, en heeft het zich ontwikkeld van een kleinschalig initiatief tot een bewezen effectieve interventie die nationaal wordt uitgerold .

Tijdlĳn YETS Schiedam

Analyse volgens het MSF:

Focus gebeurtenis(sen) ⚡

Probleem stroom: 🔴

Beleid ondernemer: S-PORT

Beleidsraam:

Structural features:

De structuur van YETS is vanaf het begin gelaagd en cross-sectoraal geweest. Het programma bevindt zich op het snijvlak van sport, onderwijs, jeugdzorg en welzijn. Door basketbal als ingang te gebruiken, wordt een vertrouwde en aantrekkelijke context gecreëerd waarin jongeren laagdrempelig instromen. Tegelijkertijd is de sport hier geen doel op zich, maar een middel tot bredere sociale en persoonlijke ontwikkeling.

De organisatie achter YETS werkt met een mix van professionele coaches, vrijwilligers en samenwerkingspartners. Coaches krijgen een centrale rol als mentoren, maar werken altijd in nauwe afstemming met scholen, gemeenten en soms ook zorginstellingen. Daarmee wordt een horizontaal netwerk opgebouwd waarin verschillende actoren verantwoordelijkheid dragen: scholen signaleren en verwijzen door, gemeenten bieden structurele financiering en beleidsmatige steun, en YETS zelf bewaakt de methodiek en professionaliseert de begeleiding.

Qua financiering is YETS afhankelijk van een combinatie van gemeentelijke bijdragen, fondsen en soms Europese subsidies. Dit zorgt enerzijds voor druk om de effectiviteit continu te onderhouden en de aanpak te blijven innoveren, maar biedt anderzijds ruimte om flexibel in te spelen op lokale omstandigheden. Het programma heeft zich in de loop der jaren moeten aanpassen aan veranderende subsidiestromen en beleidsprioriteiten, wat laat zien hoe pad afhankelijkheid en innovatie hand in hand gaan.

Belangrijk is ook de sociaal-ruimtelijke verankering van YETS. De trainingen vinden plaats in gymzalen en buurtsportaccommodaties in de wijken zelf, dicht bij de leefwereld van de jongeren.

Daardoor blijft de drempel laag en worden lokale netwerken versterkt. Jongeren nemen bovendien deel aan wijkgerichte activiteiten, waardoor ze niet alleen individueel groeien, maar ook bijdragen aan hun gemeenschap.

De professionalisering van YETS is een ander opvallend kenmerk. Waar het begon als een kleinschalig, bottom-up initiatief gedreven door bevoegen mensen, is het uitgegroeid tot een organisatie met een methodisch onderbouwd programma, trainingstrajecten voor coaches en aantoonbare resultaten. Toch blijft de persoonlijke motivatie en betrokkenheid van sleutelfiguren een drijvende kracht achter het succes: de overtuiging dat sport jongeren kan empoweren vormt nog steeds de kern.

Het resultaat is een hybride structuur die zowel formele als informele elementen combineert: strak georganiseerde programma's met duidelijke kwaliteitscriteria, maar ingebed in de energie van de gemeenschap en de passie van de betrokkenen. Juist die balans maakt dat YETS duurzaam kan blijven voortbestaan én telkens opnieuw aansluiting vindt bij nieuwe doelgroepen en contexten.

Case 6 Rotterdam – Urban Sports Agenda

Country: The Netherlands

City: Rotterdam

Name of project / programme: Urban Sports Agenda

Description of project / programme:

De Urban Sports Agenda in Rotterdam is een stedelijk samenwerkingsinitiatief dat de lokale urban sports scene actief betreft bij het vormgeven van beleid, infrastructuur en evenementen. Het initiatief richt zich op sporten die buiten traditionele structuren vallen, zoals skateboarden, freerunning, streetdance en 3x3-basketbal. Door deze activiteiten centraal te stellen, krijgen groepen die vaak ondervertegenwoordigd zijn in sportbeleid en gemeentelijke besluitvorming een stem en een platform.

Het programma combineert beleidsontwikkeling met praktische ondersteuning. Gemeente en partners zetten buurtcoaches in die urban sporters begeleiden, infrastructuur ondersteunen en de organisatorische capaciteit van lokale initiatieven versterken. Hierdoor kunnen initiatieven vanuit de samenleving een actieve rol spelen in het beleidsproces en wordt hun kennis en ervaring zichtbaar in stedelijke besluitvorming.

Daarnaast biedt de agenda concrete kansen om inclusieve sportvoorzieningen te ontwikkelen en te benutten. Nieuwe openbare sportplekken, evenementen en ondersteuningsprogramma's worden samen met de urban sportgemeenschap opgezet. De aanpak stimuleert eigenaarschap, creativiteit en structurele betrokkenheid van deelnemers, waardoor urban sports in Rotterdam niet alleen als vrijetijdsbesteding, maar ook als beleidsrelevante maatschappelijke kracht worden erkend.

History of origin:

De Urban Sports Agenda is ontstaan vanuit de erkenning dat urban sporters een belangrijke, maar vaak onderbelichte rol spelen in Rotterdam. De stad merkte dat sporten zoals skateboarden, freerunning en streetdance steeds populairder werden onder jongeren, maar dat deze groepen nauwelijks werden meegenomen in beleidsontwikkeling en het toekennen van middelen. Tegelijkertijd konden lokale urban sportsorganisaties versterking gebruiken in hun organisatorische en professionele capaciteit om hun activiteiten goed te kunnen uitvoeren.

In de jaren voorafgaand aan de lancering werkte de gemeente intensief samen met een breed scala aan organisaties uit de urban sports scene, zoals ROFFA, IKBENWIJ en diverse lokale clubs en verenigingen. De inzet van buurtsportcoaches bij deze organisaties speelde een cruciale rol: zij boden dagelijks ondersteuning aan activiteiten, hielpen bij organisatorische en administratieve taken, en maakten de verbinding tussen initiatieven vanuit de samenleving en gemeentelijke

beleidsprocessen. Hierdoor werden de lokale organisaties sterker en professioneler, wat hun invloed op de ontwikkeling van beleid en de uitvoering van programma's vergrootte. Daarnaast hielpen deze functionarissen met de verbinding tussen de gemeente en de urban sports scene. Door veel in contact te blijven met de urban sports-community begon de gemeente ook de taal van de scene te spreken.

Gedurende anderhalf jaar co-creatie werden wensen, knelpunten en kansen geïnventariseerd. Urban sporters konden meedenken over de inrichting van openbare ruimte, subsidieregels en evenementen. Dit leidde tot een gedeeld gevoel van eigenaarschap: de urban sports-community werd niet langer alleen een doelgroep, maar een partner in de beleidsvorming. De Urban Sports Agenda werd in 2024 officieel gepubliceerd en bevat concrete acties voor de periode 2024–2027, gericht op inclusie, infrastructuur en capaciteitsopbouw van urban sportsorganisaties.

Deze geschiedenis toont hoe een combinatie van bottom-up betrokkenheid, structurele ondersteuning en professionele begeleiding door buurtcoaches de basis legde voor een duurzaam, inclusief en adaptief beleidstraject.

Structural features:

De Urban Sports Agenda wordt gekenmerkt door een hybride structuur waarin formeel beleid en informele netwerken elkaar versterken. Door de inzet van buurtsportcoaches direct binnen lokale organisaties in de urban scene is er een duurzame verbinding ontstaan tussen de gemeentelijke organisatie en de urban scene. Deze coaches ondersteunen niet alleen activiteiten, maar dragen ook bij aan capaciteitsopbouw door organisaties te helpen met zaken als financiering, communicatie en organisatorische vaardigheden. Daarmee vervullen ze een dubbelrol: professionalisering van de praktijk én representatie van de urban community in de beleidsarena.

Het initiatief is duidelijk cross-sectoraal van aard: sport wordt in de agenda niet los gezien van cultuur, stedelijke ontwikkeling en jeugdzorg. De brede invulling van sport als vorm van beweging, expressie en ontmoeting maakt dat urban sports wordt gepositioneerd als een sociaal-maatschappelijk fenomeen dat bijdraagt aan gezondheid, inclusie en leefbaarheid. Dit betekent ook dat beleid niet uitsluitend draait om sportieve prestaties, maar om participatie, eigenaarschap en de mogelijkheid voor jongeren en andere groepen om zich te ontwikkelen.

Op het vlak van financiering is sprake van een mix van middelen. Gemeentelijke subsidies vormen de basis, maar lokale initiatieven worden gestimuleerd om aanvullende fondsen te werven of samenwerkingen aan te gaan met private en maatschappelijke partners. Deze constructie creëert enerzijds druk tot innovatie en ondernemerschap, maar biedt anderzijds stabiliteit doordat structurele taken, zoals de inzet van coaches, langdurig worden geborgd.

Een ander kenmerk is de nadruk op representatie en eigenaarschap. Urban sporters zijn niet enkel uitvoerders of deelnemers, maar partners die via dialoog en co-creatie invloed uitoefenen op

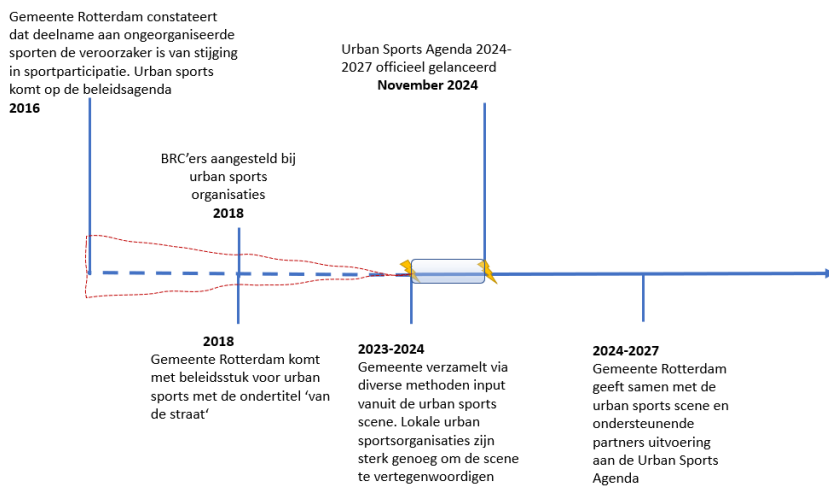

beleidskeuzes. Dat vergroot hun betrokkenheid en legitimeert de beleidsagenda richting de gemeenschap. Tegelijkertijd verandert hierdoor ook de rol van actoren: gemeentelijke beleidsmakers ontwikkelen zich van regisseurs naar facilitatoren, terwijl lokale organisaties professionaliseren en leren opereren binnen beleids- en subsidiekaders.

De agenda heeft bovendien een uitgesproken socio-spatiale oriëntatie. Activiteiten worden georganiseerd in de wijken zelf en maken gebruik van publieke ruimte, zoals pleinen, parken en speciaal ingerichte urban sports-plekken. Daarmee wordt de fysieke stad ingezet als podium en ontwikkelruimte voor sport, wat de zichtbaarheid vergroot en drempels tot deelname verlaagt.

Samen maken deze kenmerken de Urban Sports Agenda tot een dynamisch, adaptief en toekomstbestendig beleidsprogramma. Het combineert stabiliteit met innovatie, en bottom-up energie met top-down ondersteuning: een model dat eigentijdse stedelijke sportontwikkeling in Nederland en daarbuiten richting kan geven.

Tijlijn Urban Sports Agenda Rotterdam

Analyse volgens het MSF:

Focus gebeurtenis(sen)

Probleem stroom:

Beleid ondernemer: S-PORT

Beleidsraam: